

Leto XXIX.

Številka 6.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Hubert Souvan</i> : Odgovornost države za krivdo upravnih uradnikov	161
2. <i>Dr. E. Pajnič</i> : Cenitev škode pri lovskih tatvinah	169
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Ako občina kot cestnovarnostno oblastvo da izko- pati na zasebni parceli jarek, ki odvaja vodo na škodo druge zasebne parcele, lastnik prve parcele (izkopane) pa se zadrži zgolj pasivno, tedaj ne more lastnik druge parcele (obremenjene) proti lastniku prve parcele z uspehom trditi niti lastitve služnosti (§ 523 obč. drž. zak.) niti protipravnega poseganja (§ 364 obč. drž. zak.)	171
b) Kdaj gredo na deželi stanujočemu odvetniku stroški potovanja k prizivni razpravi? Pravdni stroški so zadostno odmerjeni, če so v pravem razmerju z vrednostjo spornega predmeta. Niti računska pomota ne pride potem v poštev	172
c) Kakšno moč ima sodna poravnava, če jej manjka izvršilna klavzula? Ni po zakonu, sklicati se za raz- lago sodne poravnave na določbo §-a 887 o. d. z., da je le vsebina listine merodajna, temveč tudi sočasni protislovni dogovori so vpoštevni, kadar se hoče dokazati zmota. (§§ 871 sl., 1385 sl. o. d. z.)	174
d) Iz pogodbe, sklenjene od pooblaščenca v svojem imenu, nima pooblastnik nobenih pravic. (§ 1017 o. d. z.)	178
e) Izpolnitev volila, čegar obstoj je dokazan s pravo- močno ugotovitveno sodbo, se ne more izsiliti v izvenspornem postopanju; treba je tožbe na izpol- nitev, če se dedič brani izpolniti	180
f) Sklep o odmerjenih kazenskopravnih stroških, po- trjen glede pravomočnosti, je izvršljiv šele dan po dostavitvi	182

Odgovornost države za krivdo upravnih uradnikov.

Priobčuje dr. Hubert Souvan, c. kr. tajnik finančne prokurature.

Vojaška mula, katero je vodil vojak B. po banketu, namenjenem za pešce, je udarila tožiteljico A. in ji zlomila levo podlehcnico.

B. je bil zaradi tega v kazenskem postopanju pred domobranskim sodiščem obsojen, toženka pa s svojim zahtevkom po 200 K za bolestinno in po 154 K za stroške zdravljenja nakazana na redno pravno pot.

V tožbi je zvišala tožiteljica svojo bolestinnsko zahtevo na 700 K ter zahtevala tudi stroške zdravljenja, narasle med tem na 186 K.

Toženi erar je ugovarjal nedopustnost pravnega postopanja v zmislu dvornega dekreta z dne 14. marca 1806 zb. j. zak. št. 758 in pomanjkanje odgovornosti erarja za vojaka B., ki kot navadni sel in ker je peljal mulo proti splošnemu povelju po banketu, ne more zavezati erarja niti ex contractu niti ex delicto.¹⁾ Tudi je toženec uveljavljal neprimernost zahtevane bolestinne z ozirom na svoječasno zahtevo po 200 K.

Okrajno sodišče v Ljubljani je tožbenemu zahtevku v polnem obsegu ugodilo, češ, da smatra za dokazano, da je bila tožiteljica od toženemu erarju lastne mule udarjena v levo roko tako, da se ji je zlomila kost »ulna«, ter da je tožnica vsled tega imela hude bolečine, zbog kojih sta primerna i zahtevek za bolestinno po 700 K i zahtevek za izdatke zdravljenja v znesku 186 K.

Kar se tiče pravnega vprašanja izvaja prvo sodišče:

Dvorni dekret z dne 14. marca 1806 zb. j. zak. št. 758, navaja, da je v zakonu utemeljeno, da državnih uradnikov radi njih službenih opravil, ni moči pred civilnim sodiščem tožiti in da je vsako tako tožbo takoj zavrniti. Na to določbo se sklicuje toženec, češ, B. je smatrati za državnega uradnika in dejstva, na

¹⁾ Odločbi št. 1185 ur. zbirke in št. 4535 Glaser-Unger.

katera se opira tožbena zahteva, pa za službeno opravilo. Temu nazoru sodišče ne more pritrditi; kakor ne gre imenovati prostaka B. državnega uradnika, tako tudi ne gre takratni njegov posel, ko je gnal mulo od podkovskega mojstra v hlev, imenovati uradni posel v zmislu navedenega dvornega dekreta. Zakoni, ki omejujejo v tem dvornem dekretu izraženi princip, kakor n. pr. sindikatni zakon, dokazujejo najboljše, da vsebuje dvorni dekret povsem druga dejstva, to je specifično uradna opravila, ki izvirajo iz duševnega procesa določbe ali nedoločbe med nasprotujočimi si interesi. O kaki odločbi ali opustitvi take odločbe v predstoječem ni govora. Erar prihaja tu le v poštev kot lastnik neke stvari, kot gospodar živali, katere posest združuje po naravi in po zakonu gotove pravice in obveznosti, kakor to velja za vsakega lastnika, naj si bo posamnik ali pa juristična oseba.

Predmetni spor je torej rešiti raz stališče §§ 1315. in 1320. obč. drž. zak., na kateri določili opira tožnica svoj zahtevek.

Razprava je podala, da zadeva toženi erar res culpa in eligendo vel inspiciendo in da je podana tudi podlaga tožbi: actio de pauperie.

V prvem pogledu določa zakon, da je odgovoren za škodo tretjega tisti, ki je izvrševanje kakega posla naročil neizvežbani osebi.

B. pa je imel sicer formalno kvalifikacijo za gonjača, v resnici primerna in sposobna oseba za gonjo mul pa B. ni bil.

V drugem pogledu je odgovoren za škodo, katero trpi tretji po živali, tisti, ki živali ni (pravilno ali primerno) zavaroval.

Tozadevno zadene erar krivda v več ozirih.

Zavarovana je žival, ki se goni, le tedaj, ako je gonjač v vsakem oziru izvežban in sposoben. B. pa vrhu tega ni vodil mule po cesti, namenjeni za živino, marveč po banketu, rezerviranjem za pešce. Slednjič je pa potrjeno, da je B. videl pred njim idočo tožnico; malomarnost njegova je torej dokazana in zagovarjati mora to malomarnost erar.

Za to, da bi se zahtevek tožnice, kar se tiče višine posameznih nastavkov (bolestnine) znižal, z ozirom na soglasujoče mnenje treh strokovnjakov, pač ni bilo povoda, in manjka sodišču v očigled temu mnenju vsaktera podlaga za to, da bi se tožnici morda po sodnem preudarku (§ 273. civ. pr. r.) prisodila za bolečine kaka manjša vsota.

Prizivno sodišče je tej sodbi pritrdilo ter utemeljilo svoj izrek tako-le:

Od toženca uveljavljeni ničnostni razlog § 477 št. 6 civ. pr. r. ni podan. V zmislu dvornega dekreta z dne 14. marca 1806 zb. j. zak. 758 državnih uradnikov radi njih službenih opravil ni moči nikdar tožiti pred civilnim sodiščem.

V tej pravdi pa se ne iztožuje odškodninska zahteva proti vojaku, ki je zakrivil poškodbo tožiteljice in ki bi se pač moral smatrati za uradnika v zmislu cit. dvornega dekreta, marveč proti državi v zmislu odškodninskih določb § 1315. in 1320. obč. drž. z.

Ta zahteva spada pa, ker ni nasprotujoče specialne postavne določbe po §-u 1338. obč. drž. z. na pravno pot. Vrhu tega pa tu ne gre za poškodbo tožiteljice, prizadete ji po organu vojaške uprave s kršenjem uradne ali službene dolžnosti. Poškodbo je zadobila tožiteljica marveč, ko je peljal B. mulo od kovača v hlev; B. pri tem ni izvrševal dejanja državne oblasti, marveč je nastopal le kot organ juristične osebe v njenem gospodarskem prometu, h kateremu spada tudi oskrbovanje mul.

V gospodarskih zadevah so pa vojaška in druga oblastva odgovorna po zmislu splošnih določil državlanskega prava (§ 26. obč. drž. z.). Te določbe tudi takrat ni mogoče prezreti, če se izvaja zahteva proti erarju kot juristični osebi iz krivde njegovih organov. Juristične osebe, katerih reprezentanti ne morejo vseh opravil sami oskrbeti, so odgovorni tudi za škodo, ki izvira iz kulpoznih dejanj ali opustitev pri opravilih, poverjenih drugim uslužbencem ali nastavljenecem. Pod danimi okolščinami ni smatrati namreč le-teh dejanj in opustitev kot tujih, temveč kot lastnih dejanj in opustitev jurističnih oseb. Dotrjeno pa je, da je B., akoravno mu je bila hudobnost mule znana, jo peljal po banketu, namenjenem izključno za pešce in tako blizo mimo toženke, da jo je mula brcnila in težko poškodovala.

Če je B. vajeti prav držal ali ne, ne pride v poštev, ker je gotovo, da je mulo neprevidno peljal in s tem zakrivil pogrešek v zmislu §-a 1297. obč. drž. z.

Ker je B. gonil mulo po ukazu vojaške uprave, pri tem se pa obnašal kot nesposoben gonjač, odgovoren je c. kr. erar kot juristična oseba za škodo, katero je ta njegov organ povzročil.

Neopravičen je pa tudi ugovor, da je prvi sodnik vsled nepravilne pravne presoje bolestinno previsoko odmeril.

Bolestinno določiti ima v zmislu §-a 1325. obč. drž. z. sodnik z ozirom na dane okolščine po svoji previdnosti. Ozirati se mu je torej na večje ali manjše bolečine, katere je trpel poškodovanec, na njegovo telesno stanje, na njegove premoženjske razmere itd.

Prvi sodnik je smatral zahtevani znesek 700 K kot primeren, z ozirom na soglasno izpoved izvedencev, ki so dotrdili intenziteto in trajanje bolečin ter označili z ozirom na to zahtevano bolestinno 700 K kot opravičeno. Upošteval je pri tem vse dejanske okolščine ravno tako kakor postavne določbe.

Da je tožiteljica pri svojem zaslišanju pred vojaškim sodiščem zahtevala le 200 K, ne pride v poštev, ker se ni razmotrivalo, zakaj je toženska takrat zahtevala manjši znesek.

Najvišji sodni dvor je s sodbo z dne 5. marca 1913 opr. št. Rv VI 76/13 reviziji deloma ugodil, in razsodil, da je toženi erar dolžan, plačati tožnici le znesek 386 K (to je bolestinno po 200 K in stroške zdravljenja po 186 K) in polovico stroškov I. in II. instance, ter mu naložil tudi polovico stroškov revizijskega odgovora.

Utemeljil pa je ta izrek nastopno:

Revizijski razlog §-a 503. št. 1 civ. pr. r. se opira na dvorni dekret z dne 14. marca 1806 zb. j. zak. št. 758. Ni treba razmotrivati, ali velja ta dvorni dekret tudi v slučaju, če ni naperjena odškodninska zahteva proti uradniku, temveč proti državi, ker tožba ne izvaja odškodninskega zahtevka iz službenih opravil u r a d n i k a, izvršujočega gosposkine posle.

Država pride v razmerju na zunaj v poštev kot oblastvo ali pa kot juristična oseba.

Prvi značaj ima, če izvršuje svoje državne vrhovne pravice; juristična oseba pa je država kot imetnica premoženjskih pravic (§ 26. obč. drž. zak.). Tako jasno je, da ne potrebuje nobenega daljšega utemeljevanja, da ne spada med izvrševanje gosposkinih poslov in torej ne gre za oblastveno službeno dejanje, če je peljal prostak domobranskega polka temu polku pripadajočo mulo »Eddi« h kovaču in od tod zopet nazaj v hlev. To B.-jevo opravilo je zgolj gospodarskega značaja. Na tem ne more ničesar spremeniti, da služi ta žival posredno tudi namenom državne vrhovnosti; v takem

posrednem stiku z višjimi državnimi smotri so slednjič vsa državna podjetja gospodarskega značaja.

Tudi revizijski razlog št. 4 ni podan, če izpodbija revizija odškodninsko tožbo glede podstave in trdi, da toženi erar ni odgovoren za dejanja gonjača B. Revizija prizna sama, da je država kot nositeljica premoženjskih pravic, odgovorna za dejanja svojih zastopnikov v odkazanem jim delokrogu, ugovarja pa le, da B. ne more priti v poštev kot zastopnik države, ker mu ni bil odkazan samostojen delokrog, temveč da ga je smatrati le kot sela, kateremu ne gre nobena pravica namestovanja. Pa tudi tedaj, če se B.-jevo pravno stališče presoja samo od te strani, obstoji odgovornost toženega erarja. Če ima namreč erar zastopati dejanja svojih upravnih organov, prevzeti mora tudi odgovornost, kadar njegovi zastopniki poverijo kak posel nesposobni osebi. (§ 1315. obč. drž. zak.) Ta slučaj odgovornosti pa je podan, ker je ugotovljeno, da B. za odkazani mu posel ni bil sposoben, ker stoji poškodba z njegovo nesposobnostjo v zvezi in ker mu je bil ta posel odkazan vsled pomanjkljive skrbnosti onih organov, katerim je pristojalo njegovo nameščenje. Kar se pa tiče odgovornosti države, je ista v §§ 26., 1293., 1294., 1295. in 1315. obč. drž. zak. utemeljena.

Ni pa reviziji odrekati opravičenosti, kolikor izpodbija višino prisojene boleznine kot neutemeljeno.

Glasom zapisnika pred domobranskim sodiščem, je zahtevala tožnica takrat za bolestinno le 200 K. — Poškodovana roka je bila ob času, ko se je stavil ta zahtev, že zaceljena. Bolečine so bile tedaj že prestane. Na podlagi spisov ni domnevati, da bi se bile pozneje še pokazale bolečine. Tožnica pa ni pojasnila, kaj da jo je privedlo do tega, da je v tožbi svojo bolestinno zahtevo zvišala na skoraj štirikrat večji znesek.

Ni oporekati tožnici, če trdi, da ni vezana na znesek, katerega je zahtevala pred domobranskim sodiščem; pojasnjeno pa s tem gotovo ni čudno povišanje odškodninskega zahtevka.

Okolščina, da so izvedenci poškodbo označili kot zelo bolestinno in bolestinno 700 K kot primerno, ne more odločevati, če je tožnica sama koj po ozdravljenju, tedaj neposredno pod vtiskom prestanih bolečin svojo zahtevo na bolestinno nastavila le z 200 K. Uvažuje te okolščine, ni najti vzroka, da bi se tožnici prisodila višja bolestinna, kakor jo je zahtevala pri svojem zaslišanju pred domobranskim sodiščem.

Iste pravne nazore je izreklo vrhovno sodišče tudi v dveh pravadah pred tukajšnjimi sodišči. Prva je objavljena v zbirki Glaser-Unger št. 4848, druga se je razpravljala pred deželnim sodiščem v Ljubljani pod opr. št. Cg I 224/10. V tej je vrhovno sodišče s sodbo z dne 20. septembra 1911 Rv VI 408/11-1 izreklo, da je erar odgovoren za škodo, katero sta povzročila njegova, v gospodarski voz vprežena konja. Erar se ne more sklicevati na večkrat že navedeni dvorni dekret z dne 14. marca 1806 zb. j. zak. 758, kajti ne gre za kršenje uradne ali službene dolžnosti organov vojaške uprave, v izvrševanju gosposkine, oziroma vojaške oblasti; v gospodarskem obratu pa je vojaška uprava ravno tako kot druga oblastva podrejena državljanškemu pravu v zmislu §-a 26. obč. drž. zak. Ker pa je potrjena nesposobnost vojaka-voznika in krivda odgovornih vojaških organov v tem, da so mu poverili vožnjo, ki je zakrivila nezgodo, je erar za povzročeno škodo odgovoren.

S temi odločbami je vrhovno sodišče omejilo veljavo zgoraj, večkrat navedenega dvornega dekreta nasproti opetovano uveljavljanemu nazoru zastopnikov c. kr. erarja, izključno le na tožbe radi službenih činov uradnikov v izvrševanju državni vrhovnosti pristojenih oblastvenih poslov, ne da bi se bilo v teh pravadah dotaknilo vprašanja, če velja določba tega dvornega dekreta samo v tožbah proti uradnikom, ali pa tudi v tožbi proti c. kr. erarju.

Če so zahtevki naperjeni proti državi kot nositeljici premoženjskih pravic (§ 26. obč. drž. zak.), priznava vrhovno sodišče dosledno oškodovancu pravno pot in izreka odgovornost pod pogoji državljanškega prava.

(Odločbe 5291, 5202, 4998, 4535 iz 46. in 47. zvezka Glaser-Unger).

Glede odgovornosti države za svoje upravne uradnike v izvrševanju oblastvenih poslov pa vrhovno sodišče glede na dosledno pravno mnenje državnega sodišča¹⁾ sicer priznava tožbi pravno pot, vendar pa de lege lata stalno

¹⁾ Glej odločbo z dne 22./10. 1912 št. 298 (Zeitschrift für Verwaltung št. 8 ex 1913), 20./10. 1909 št. 532—39 (ki je razveljavila sodbo št. 4583 Glaser-Unger, glej pri vrhovni sodbi št. 5202 Glaser-Unger) in 10./7. 1901 št. 290 (Zeitschrift für Verwaltung št. 44 ex 1901 in št. 46 ex 1902).

zanika obveznost države do odškodnine. — (Odločbe št. 5261, 4882, nasproti 4583 l. c.)

Kljub dvornemu dekretu iz leta 1806 spadajo torej tudi te tožbe predredna sodišča; ostajajo pa brezuspešne, ker ni temelja za izrek, da je država odgovorna. To pa stoji, da uradnikov samih pred rednimi sodišči radi njih uradnih poslov ni moč tožiti.

Da pa je dati oškodovancu zadoščenje in izreči odgovornost države za kršenje službene dolžnosti upravnih uradnikov v oblastvenih zadevah, za to se v zadnjem času čuje najrazličnejših glasov uglednih juristov.

Omenimo naj v tem oziru le spis dr. Ernsta Ružičke (»Die Entschädigungsklage wegen übler obrigkeitlicher Verwaltung« — Manz), ki je ta svoj pravni nazor zagovarjal na zborovanju društva: Wiener juristische Gesellschaft dne 11. decembra 1912 (»Gerichtszeitung« št. 52 ex 1912 in pa članek, ki ga je spisal Josip Unger v »Neue Freie Presse« z dne 1. januarja t. l. On utemeljuje odgovornost države nekako tako-le:

Po §§ 7. in 1295. obč. drž. zak. je smatrati za naravno pravno načelo, da ima vsak oškodovanec pravico, terjati zadoščenje za povzročeno mu škodo od poškodovalca. Ni tedaj prav, če se sodišča pri navedenih odškodninskih zahtevah vprašujejo — imamo li postaviti, ki določa odgovornost države za oblastvena dejanja svojih upravnih uradnikov; vprašati se moramo — glede na te temeljne pravne nazore državljanskega prava marveč le, ali obstoja zakon, ki izključuje odgovornost države. To vprašanje pa je zanikati; takega izjemnega zakona nimamo. Ker pa sodišča to odgovornost dosledno odklanjajo in ni pričakovati, da se tako ustvari »sodnijsko pravo«, treba je, da se nemudoma sklene tozadevni pozitivni zakon.

To zakonsko predlogo je Josip Unger meseca januarja v gosposki zbornici podal.

Glasi se:

§ 1. Država, odnosno dežela ali občina je dolžna povrniti škodo, katero trpi kdo vsled krivde, ki se je kakemu državnemu, deželnemu, ali občinskemu uradniku pripetila v izvrševanju njegove službe, nekvarno regresni pravici napram krivemu uradniku.

§ 2. Zahtevak na povračilo škode zastara v treh letih potem, ko je oškodovani zanjo izvedel, na vsak način pa v dvajsetih letih od dneva storjene škode.

§ 3. Zahtevak na povračilo škode je, če je naperjen proti državi ali deželi uveljaviti pred državnim sodiščem, če pa je naperjen proti občini, pa pred deželnim sodiščem (pravilno pač zbornim sodiščem: I. instance), v katerega okolišu se nahaja občina. Zahtevak se pa more šele tedaj staviti, ako se je odškodnina od tistega, ki jamči za škodo, izvensodno terjala.

§ 4. Obstoječi posebni zakoni o jamstvu države, dežel ali občin za krivdo njihovih uradnikov ostanejo v veljavi.

§ 5. Ta zakon zadobi moč z dnevom razglasitve. Na slučaje, ki so se preje pripetili, se zakon ne uporablja.

Takoj, ko se je ta zakonska predloga objavila v dnevnem časopisju, je bilo čitati, da zahteva državna zbornica za to zakonodajno iniciativo prednost zase, češ, da je bil tak zakonski predlog že popreje stavljen v justičnem odseku državne zbornice; vsa pravna javnost je pa hitro ta boj za prioriteto odločila in sicer na prav nedvoumen način in s komaj pritajenim zasmehom za »iniciatorično zakonodajno delo državne zbornice« v prid — mojstru Ungru.

Sočasno je pa tudi v znanstveni literaturi »zašumelo«. Izmed dolge vrste tozadevnih razprav, hočemo tu na kratko omeniti le nekatere:

Dr. Karel baron Schönberger (Ger. Ztg. št. 17 in 18 ex 1913) izvaja, da že stoletja obstaja in tudi še danes obstaja jamstvo erarja za krivdo njegovih uradnikov pri uradnih poslih, ki se tičejo zasebnopravne sfere erarja; zakonita določba, ki naj bi izrekla jamstvo nesodnih uradnikov, pa ni pri nas nikdar obstajala. Drž. osnovni zakon o s o d n i oblasti govori o jamstvu sodnika in države, osnovni zakon o upravni in izvrševalni oblasti samo o jamstvu (upravnega) uradnika; ker slednji zakon ni izvršen, za upravne posle sploh ni jamstva niti s strani države, niti s strani uradnika.¹⁾ Nazor Ružičkov da izvršitvenega zakona ni potreba, ker je jamstvo države za krivdo upravnih uradnikov ustanovljeno že po prejšnjih pravnih normah in da zato tudi osnovni zakon o upravni oblasti ne govori o jamstvu države, je po Schönbergerjevem mnenju pravnopomoten.

¹⁾ Glej odločbo št. 5261 Glaser-Unger.

Dr. Leo Geller (Zentralblatt 1913/II.) sledi v bistvu izvajanjem Ružičkovim ter osobito interpretira v nasprotstvu s Schönbergerjem dvorni dekret z dne 13. februarja 1789 zb. j. zak. št. 969 in materialije k dvornemu dekretu z dne 14. marca 1806 v zmislu načelno že kodificiranega jamstva države za krivdo svojih upravnih uradnikov.

Z Mihi Obuljenu lastno preglednostjo in natančnostjo obdeluje ta odlični sotrudnik »Slovenskega Pravnika« predmetno vprašanje v »Mjesečniku« pod naslovom: »Naknada štete, prouzrokovane krivnjom javnih činovnika u vršenju službe.« Kakor čujem, je Obuljen predmetni članek, od katerega sta dosedaj izšli dvoje nadaljevanj (št. 5 in 6 ex 1913) dal z različnimi premembami in dostavki na razpolago tudi uredništvu »Pravnikovem«.

Omenimo naj slednjič tudi še fiskalistično naziranje Otona Mayerja v razpravi »Die Haftung des Staates für rechtswidrige Amtshandlungen«, Sächs. Archiv für Rechtspflege 1913 in pa razpravo dr. Naviaskega (Naviasky) v Ger. Zeitung št. 13 ex 1913, vjemajočo se v bistvu z izvajanji Schönbergerjevimi.

Cenitev škode pri lovskih tatvinah.

(Odločbi kas. dvora z dne 18. novembra 1912 Kr I 283/12-4 in z dne 28. aprila 1913 Kr I 101/13-5.)

V ničnostni pritožbi, dvignjeni zoper sodbo sodnega dvora prve inštanca v zmislu §-a 281 št. 10 k. pr. r., trdili so pritožniki, da so bili radi hudodelstva tatvine po §§ 171, 174 II a kaz. zak. obsojeni baš za to, ker se ukradena divjačina — divja koza — koje vrednost se je ugotovila na 60 K, ni pravilno precenila.

Kasacijski dvor je zadevno ničnostno pritožbo zavrnil (odločba 18. novembra 1912.) ter utemeljil svoj izrek z naslednjim izvajanji:

Vrednost ukradenega blaga je preceniti v zmislu določbe §-a 173 kaz. zak. po škodi, ki jo ima vsled tatvine okradeni.

Škoda nastane na premoženju okradenega vsled tega, ker se po tatvni odvzame premoženju premakljiva stvar. Nikakor ni torej

pomotno, če sodišče ni vpoštevalo ceno ali vrednost ubite divjačine, to je vrednost mesa (Fleischwert), ampak vrednost divjačine, ko je bila še ž i v a (Lebenswert).

Ravno opisano stališče je kasacijski dvor v odločbi 28. aprila 1913 Kr I 101/13-5 zopet opustil ter je v popolnem sličnem slučaju ugodil ničnosti pritožbi, dvignil prvo sodbo ter naročil sodečemu sodišču, da razpravlja in razsodi vnovično v stvari. Najvišje sodišče utemeljuje svojo odločbo sledeče: Dvignjena sodba ugotavlja vrednost ž i v e g a divjega kozla, ki sta ga nameravala tatinska lovca — obtoženca — ustreliti ter izmakniti, na podlagi mnenja zvedencev na 100 kron. Tu se vpošteva le vrednost ž i v e divjačine, to je plemenska vrednost, ki jo ima divjačina za gospodarja lova.

Predmet tatvine morejo biti le tuje premakljive reči. Divjačino v prostem lovskem revirju prištevati je po §-u 295. obč. drž. z. premakljivim rečem šele tedaj, ko je vjeta ali ustreljena. Ravno za to pa se je pomotno po prvem sodniku vpoštevala vrednost ž i v e, še popolnoma proste divjačine. Vpoštevati je torej le vrednost ukradene stvari ter škodo, ki jo ima okradeni neposredno. Posredna nadaljna škoda, ki jo ima okradeni kakor lovski gospodar, more biti večja in more imeti svoj pomen pri vprašanju o odškodnini.

Pri vprašanju, kolika da je neposredna tatinska škoda, pride v poštev le vrednost u s t r e l j e n e divjačine. Seveda tukaj ni vpoštevati le vrednosti mesa, ker imajo tudi drugi deli divjačine — n. pr. koža, gamsova brada — svojo vrednost. Pri cenitvi ustreljene divjačine gledati je seveda tudi na stroške, ki bi bili z vnovčenjem divjačine združeni.

K tema nasprotujočima si razsodbama pripomniti je, da je pač pravno poslednja sodba pravilneje utemeljena. Razuntega je pač tudi gotovo, da je sodišču vsikdar lažje in prikladneje določiti tržno vrednost ustreljene divjačine kakor pa plemensko vrednost žive divjačine, ki je odvisna še od raznih krajevnih okolnosti.

Seveda bode prijateljem lova bolj všeč prvoomenjena razsodba.

Dr. E. Pajnič.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Ako občina kot cestnovarnostno oblastvo da izkopati na zasebni parceli jarek, ki odvaja vodo na škodo druge zasebne parcele, lastnik prve parcele (izkopane) pa se zadrži zgolj pasivno, tedaj ne more lastnik druge parcele (obremenjene) proti lastniku prve parcele z uspehom trditi niti lastitve služnosti (§ 523. obč. drž. zak.) niti protipravnega poseganja (§ 364. obč. drž. zak.).¹⁾

Vrhovno sodišče je s sodbo od 9. aprila 1913 opr. št. Rv VI 157/13 potrdilo sodbo spodnjih sodišč, ki sta zavrnila tožbeni zahtevek, da je toženec dolžan, ali zasuti jarek na svoji parceli, po katerem teče voda preko javnega pota na tožnikovo parcelo, ali pa kako drugače preprečiti, da ne bo na tožnikovo parcelo tekla, ne tja nanašala peska voda, ki priteče po tem jarku. Ta zahtevek je tožnik opiral v prvi vrsti na trditev, da si toženec lasti služnost odvajanja vode, v drugi vrsti na trditev, da je toženec zagrešil neposreden poseg. Nesporno je bilo, da jarka ni izkopal toženec, ampak občinski nadzornik javnih potov. Tožnik je z revizijo uveljavljal samo razlog nepravilne pravne presoje. Vrhovno sodišče je dodalo to-le utemeljitev:

Kako odločiti, to zavisi od vprašanja, tvori li zadržanje toženca lastitev služnosti, oziroma protipraven poseg v tožnikovo lastnino. Prav sta rekli prvi sodišči, ko sta to vprašanje zanikali. Zakaj ugotovljeno je, da je občinski tajnik dal po nalogu občinskega cestnega nadzornika jarek izkopati in čistiti, da je te čine opravila in da jih še opravlja občina, ne toženec, da toženec zasipa jarka ni odklonil zato, ker mu pristoja pravica do vzdrževanja jarka, marveč zato, ker ni ukazal niti izkopati, niti čistiti in ga torej ta stvar nič ne briga; potem je ugotovljeno tudi, da se voda iz jarka ne izteka in da ne nanaša peska naravnost na tožnikov travnik, ampak najprej na javno pot, kamor je že poprej tekla in pesek ž njo, preden je bil jarek izkopan. Če je toženec trpel, da je ostalo pri tej cestnovarnostni odredbi, ki spada v delokrog občine, če ni ugovarjal, marveč trpel, da so izkopali in čistili jarek na njegovih tleh, in če ni ustregel

¹⁾ Glej iz prejšnjega postopanja v tej stvari objavljeno odločbo c) na strani 11 tega letnika.

želji nasprotnika, naj se jarek zasuje, tedaj se v takem zadržanju toženca, kakor sta že prednji stopnji izrekli, ne morejo najti zakoniti znaki protipravnega poseganja v tožnikovo lastnino ali pa lastitev. Zadržanju manjka subjektivnega momenta, zavednega, zgol iz samovoljnosti izvirajočega posega. Razprava ni pokazala nobenih okolščin, zlasti nobenih dejanj toženčevih, ki bi odkrila, da je z namenom služnost pridobiti, vodo po spornem jarku odpeljal s svojih tal na tožnikova tla in da je zahteval zase to pravico (§§ 313, 312, 472, 477 št. 2 obč.drž.z.). Ne zadošča za dokaz take namere, ako revizija poudarja, da je naprava za tožnika koristna, za toženca pa škodljiva, in da jo je toženec pripustil napraviti, ne da bi ugovarjal. Toženčev posel ni, da bi preotrival, ali je odredba oblastva veljavna, niti tožencu ne gre pravica — v tem revizija ne pogodi prave —, da bi smel napravo odstraniti kljub odredbi. Po podatkih razprave ni opravičena trditev revizije, da je toženec tožnika do prve sporne razprave pustil v nejasnosti v svoji pravi nameri, marveč je jasno izrazil toženec z besedami, da ga stvar nič ne briga in da jarka on ni čistil, da zahteve ne odklanja na podlagi naslova kake pristoječe zasebne pravice, marveč le zato, ker gre za odredbo oblastva, in da se naj tožnik zateče tja, kjer mu bodo mogli ustreči in napravo odstraniti. Zavrnitev tožbenega zahtevka je torej opravičena, ker ni lastitve, niti protipravnosti, naj bo potem ta spor negatorična služnostna tožba (§ 523. obč. drž. zak.) ali pa proti dozdevni imisiji naperjena lastninska tožba (§ 364. obč. drž. zak.).

Dr. F. G.

b) Kdaj gredo na deželi stanujočemu odvetniku stroški potovanja k prizivni razpravi? Pravdni stroški so zadostno odmerjeni, če so v pravem razmerju z vrednostjo spornega predmeta. Niti računska pomota ne pride potem v poštev.

Podlegli tožnik je s prizivom izpodbijal prvo sodbo v celem obsegu in je h koncu tudi pripomnil, da je prvi sodnik odmeril za eno 11 ur trajajočo razpravo na licu mesta pomotoma 220 K, mesto prav le 132 K, češ, da je zapisano pri tisti odmeri v stroškovniku »11 ur à 12 K«.

Prizivno sodišče je priziv v glavni stvari zavrnilo. Zmagovitemu tožencu je priznalo prizivne stroške, toda črtalo je stroške potovanja zastopnika k prizivni razpravi. Po tem ključu od-

merjene prizivne stroške 76 K 04 h je dalje znižalo za 7 K 35 h za tisti izpadek stroškov, ki bi bili prizivatelju nastali, ako bi bil po § 419. civ. prav. r. predlagal popravo računskega pogoška, kajti prvi sodnik je pomotoma prisodil za 11 ur trajajočo razpravo namesto 132 K, znesek 220 K — 88 K preveč —, vsled česar se je morala prva sodba tako spremeniti, da so se na prvi stopnji na 683 K 74 h odmerjeni stroški morali znižati na 595 K 74 h.

Toženec je vložil proti tej odločbi rekurz 1. ker se mu niso priznali potovalni stroški k prizivni razpravi, češ, da je šlo za tako obsežno in važno stvar, da ni bilo mogoče niti dopustno, namestiti drugega odvetnika; 2. da je prvi sodnik za 11 ur trajajočo, nepretrgano razpravo na licu mesta pravilno odmeril od ure 20 K, skupaj 220 K, in da računske pomote ni, in 3. da se na noben način ni smel od prizivnih stroškov odračunati znesek 7 K 35 h, ker je bil po odmeri že priznan in ker sploh ni dopustno, odtegniti stroške predloga za popravo, ako ga prizivatelj niti vložil ni.

Pravdno sodišče je v uradnem poročilu pojasnilo, da računske pomote nobene ni bilo, da je nameroma in prav odmerilo za razpravo 220 K, pristavek pa, ki je v stroškovniku, »11 ur à 12 K«, da je zapisala druga roka, ne roka odmerjajočega sodnika.

Vrhovno sodišče je z odločbo od 9. aprila 1913 opr. št. R VI 101/13-1 pritožbo toženca radi stroškov v celoti zavrnilo kakor neutemeljeno. Potovalni stroški njegovega zastopnika k sodnemu dvoru se pravilno niso prisodili, ker ni bilo treba, da je zastopnik osebno interveniral, marveč stranko bi bil mogel zastopati ustrezno tudi odvetnik, ki stanuje na sedežu sodnega zbora. Priznani zneski za zastopanje, za pripravo in za prizivno razpravo odgovarjajo zamudi časa in potrošku odvetnika t. j. njegovi brigi. Utemeljeno je tudi, da je prizivna stopnja črtala 88 K prvostopenjskih stroškov, ker je — ne glede na računsko pomoto — znesek 132 K zadostna nagrada za razpravo, to še bolj, če se primerja, da znašajo priznani stroški prve in druge stopnje 595 K 78 h + 68 K 69 h = 664 K 43 h, ki stoji z vrednostjo spornega predmeta po 400 K že itak v navskrižju. Slednjič je tudi črtanje prizivnih stroškov v delnem znesku 7 K 53 h utemeljeno v razlogih, ki jih je prizivno sodišče izreklo.

Dostavek. Bralcu moramo v pojasnilo povedati, da je ta odločba izšla v istem postopanju, kakor odločbi o glavni stvari c)

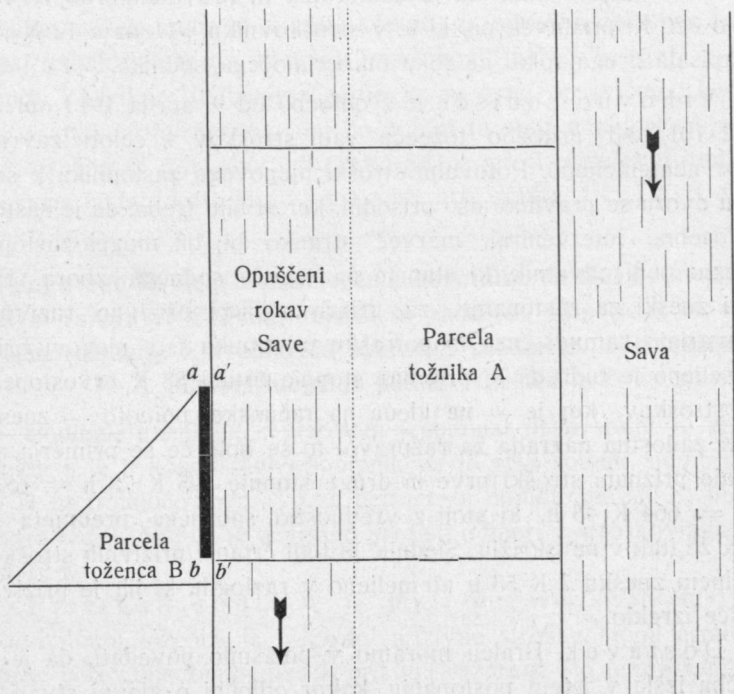
na str. 11 in a) na str. 171. letošnjega »Pravnika«. Primerjanje vrednosti spornega predmeta, ki je poljubna, z naraslimi stroški se nam ne zdi srečno. Izrek v zadnjem stavku odločbe ni opravičen. Vzlic temu objavimo odločbo, ker slede iz nje nova, na čelu odločbe zapisana načela, ki bodo odvetnike gotovo zanimala.

Dr. F. G.

c) Kakšno moč ima sodna poravnava, če jej manjka izvršilna klavzula? Ni po zakonu, sklicati se za razlago sodne poravnave na določbo §-a 887 o. d. z., da je le vsebina listine merodajna, temveč tudi sočasni protislovni dogovori so vpoštevni, kadar se hoče dokazati zmeta. (§§ 871 sl., 1385 sl. o. d. z.)

Za predmet jemljemo odločbo vrhovnega sodišča od 1. aprila 1913 št. R VI 81/13, ki se peča z zamotanim lastninskim slučajem, ki trpi po napakah iz prejšnjih postopanj.

Tožnik A in toženec B sta lastnika sosednjih parcel ob Savi. Situacija je ta-le:

1. breg
Opuščeni rokav reke, v katerem stoji vedno voda, spada neposredno k parceli tožnikov. Toda nasproti tožnikovega travnika (preko struge rokava) ležeča zapadna brežina tega rokava, široka kake 4 m in precej dolga, je v prepiru že več let, ker tožnik trdi, da spada k njegovi parceli tudi ta breg od struge rokava, do kamor voda stoji (a'—b'), pa do vrhnjega roba (a—b).

Za preporni svet a—b—b'—a' je šla leta 1912. prva pravda. V tej je sedanji toženec B nastopal kot tožnik, zahtevajoč priznanja od tožnika A, takrat toženca, da pripada breg k njegovi parceli. To postopanje se je končalo s sodno poravnavo, ki sta jo podpisala le zastopnika-odvetnika. Poravnava se glasi: »Po ogledu na licu mesta in po odmeri mapne meje po izvedencu se poravnata stranki po daljšem pogajanju tako, da pripoznata obe stranki mejo, kakor jo kaže zemljiškoknjižna mapa.«

Do sedanje druge pravde je prišlo na ta način. Sedanji tožnik A trdi, da je izvedenec-zemljemerec pri prejšnji sodni komisiji določil katastersko mejo tako, da gre ob vrhnjem robu, t. j. v črti a—b. Tako je mejo tistikrat tudi s količki poočital. Par dni po komisiji pa je toženec B izruval količke. Ko je tožnik mejnike sam zopet postavil v črto a—b, jih je toženec iznova vun pometal, rekši, da njegova parcela sega noter do struge, t. j. do črte a'—b'.

Tožnik A je kakor poprejšnji toženec, vložil proti tožencu B, poprej tožniku, opirajoč se na poravnavo, izvršilni predlog za »priznanje katasterske meje kot prave meje med parcelama.« Toda ta predlog je bil zavržen od izvršilnega sodnika z utemeljitvijo, da manjka predlogu izvršilnega naslova, ker glasom poravnave za sporno lastnino ni priznana izvršilna pravica. Ta sklep je postal pravomočen, ne da bi bil tožnik vložil rekurz.

Nato je stavil tožnik A predlog, naj se po določbi §-a 850 o. d. z. postavijo mejniki po katasterski meji v nespornem postopanju. Toda toženec, o tem predlogu zaslišan, je izjavil, da predlogu ne pritrdi, marveč tožnik naj toži, ker zahteva nekaj drugega, nego je bilo v poravnavi določeno; po poravnavi je meja ob vodi v rokavu, t. j. a'—b', in te meje pač ni potreba obnavljati, ker jo vsak vidi. Tako je bil predlog za obnovo meje zavržen, ker gre za sporno lastnino.

Tožnik je torej moral tožiti. Tožbeni zahtevek je oprl zgol na poravnavo in je zahteval, da toženec prizna lastnino po katasterski meji, t. j. v smeri a—b, oziroma do tjakaj, koder bo izvedenec v

terenu vnovič mejo poočital na podlagi mape, kajti težko je bilo uganiti, kje so stali prvokrat količki.

Toženec se je sedaj branil drugače. V prvi vrsti je trdil, da poravnava ne ustreza pogodbeni volji, ker je tožnik (takrat toženec) izrecno izjavil, da on odstopi od prepornega svetá, iz česar sledi, da poravnava ne velja »po katasterski mapi«. Podredno pa je zatrjeval, da izvedenec ni meril prav, marveč da gre katasterska meja po črti a'—b'.

Samo o zadnjenavedeni trditvi toženca se je dopustil dokaz po izvedenem zemljemercu, vsi drugi dokazi so bili odbiti. Novi zemljemerec je po natančni meritvi izjavil: 1.) da med mejno črto v prerisu iz mapnega arhiva in med mejno črto v zemljiškoknjižni mapi ni nobene razlike, marveč da ti dve črti popolnoma koincidirata (poravnava se glasi: »kako r j o k a ž e z e m l j i š k o k n j i ž n a m a p a«), 2.) da je katasterska meja med spornima parcelama slovom meritve tista, ki jo reklamira toženec a'—b', z drugo besedo: ves sporni svet spada k parceli toženca. Meritev prvega izvedenca je bila pomotna; količkov ni smel postaviti ob vrhnjem robu, ampak ob vodi.

Ta nepričakovani uspeh je preobrnil vso pravdo. Tožnik se je požuril tožbeni zahtevek popraviti tako, da je na mesto »meje po katasterski mapi« zahteval mejo v črti a—b. Brez ugovora toženca se je dopustilo to prevrženje tožbenega zahtevka. S tem se je pa stališče pravnih strank preokrenilo v tem zmyslu, da je trdil B sedaj to, kar je trdil A poprej, in naopak. Tožnik je seveda pobijal mnenje drugega izvedenca, mimo tega pa je začel trditi, da je imel že v tožbi in tudi še poprej v mislih le mejo a—b, ne pa »katastralno mejo«, da sta spornika pri poravnavi mejo a—b pripoznala za katastersko in da se je v poravnavi zemljiško-mapna meja zapisala netočno in le na podlagi meritve prvega izvedenca. Toda prava pogodbna volja strank je bila ta, poravnati se po količkih, saj druge, v naravi označene meje sploh ni bilo. In konec pravde se je hotel doseči.

Toženec pa je trdil, da poravnava veče tožnika v tem zmyslu, kakor se jasno in določno glasi, vse drugo ni nič, ker je imel tožnik odvetnika. Sicer je pa tožnik pri poravnavi rekel, da odstopi od sveta tostran jarka, in efekt razkriva, da se poravnava po mapi sklada s tem dogovorom.

Sodnik je vse nadaljne dokaze in tožbeni zahtevek zavrnil. Besedilo poravnave je jasno. Podpisala sta jo prava večša odvetnika.

Vsebina te listine veže stranki (§ 34 c. pr. r.), naj sta sami mislili karkoli. Odvetnika pa pač nista hotela drugače, nego sta storila. Pa tudi celo takrat, ako so se sočasni protislovni dogovori res zgodili, velja le o pogodbi napravljena listina (§ 887 o. d. z.). Končno je upoštevati tudi še to, da se je določila črta a—b le na podlagi krivega izvedeniškega mnenja, in, če potem iščemo prave pogodbene volje strank (§ 869 sl. o. d. z.) in primerjamo besedilo poravnave, vidimo, da se spornika nista zložila kar na mejo a—b, marveč kvečjemu na to mejo le zategadelj, ker je prvi izvedenec mnenje izrazil, da baš ta črta ustreza katasterski meji. Ali velja ta poravna po besedilu listine, ali pa sploh ne, ker se je drži bistvena stvarna zmotna (§ 1385 o. d. z.). Tožbeni zahtevek je potemtakem vsekako neopravičen, ker se opira edino-le na naslov poravnave.

Prizivno sodišče je prizivu tožnika ugodilo, sodbo razveljavilo in stvar vrnilo v novo razpravljanje, toda naročilo je postopanje nadaljevati stoprav, ko sklep zadobi pravno moč. Stranki sta pri poravnavi pod mejo, ka.or jo kaže zemljiškoknjižna mapa, pojmovali le tisto mejo, katero je izvedenec takrat pri ogledu določil kot katastersko mejo in jo hkrati zamejčil s količki. Poravnavo je torej razumeti tako, kakor jo razlaga tožnik. Ker se prvi sodnik ni v tem oziru oziral na poravnavo in je zato zavrnil dokaze, po katerih naj bi se ugotovila bistvena volja pogodnikov in tudi rekonstruirala meja, je postopanje pomanjkljivo ostalo.

Vrhovno sodišče je vsled rekurza toženca prišlo do besede in je v uvodoma označeni odločbi, ozirajoč se na zadevna pobijanja rekurenta, o pravnem značaju neizvršljive poravnave izreklo:

1.) Na ugovor rei judicatae se je ozirati uradoma (§ 240 c. pr. r.). Toda s poravnavo, kakor je ta, ne uveljavljaj pravne moči, marveč le materielni ugovor novacije. Pravna moč potrebuje namreč pravnomočno odločene stvari, torej pravnomočnega sodnega izreka, ki ga v poravnavi, četudi sodni, ni, ker sta tam pravnostrianki sami le razpolagati o stvari, sodnik pa ni odločil ničesar. Predpis § 261 c. pr. r. se tudi ne prilega, ker med tam izključno naštetimi ugovori sodne poravnave ni.

2.) Če pritožnik meni, da tožnik ni smel vnovič tožiti sporne stvari, z izvršljivo poravnavo končane, ker bi bil moral proti sklepu rekurirati, s katerim se je izvršilni predlog zavrnil, pa tega ni storil,

tedaj uveljavlja s tem očitvidno ugovor nedopustnosti pravne poti. Pa niti ta ugovor ni opravičen. Pustimo strani, ni li bila zavrnitev izvršilnega predloga radi pomanjkanja izvršilne klavzule neopravičena, ampak opravičena iz drugih razlogov, zakaj pri sodnih poravnava-
h za izvršljivost ni potreba, da se izrečno pripozna izvršilna pravica (§ 1 št. 5 i. r., § 204 in sl. c. pr. r.). Toda formalno je postal pravomočen sklep, s katerim je bil izvršilni predlog zavrnen, tožnik ne more izvršbe več voditi, zato je moral tožiti, da pride do pravice iz poravnave, katere razlaga je v sporu; da se je rekurz opustil, more pač vplivati na odločitev o troških, ne izključuje pa pravdne poti.

3.) Da spor že visi, ta ugovor je izpodbit s tem, da obstoja poravnava, s katero se je pravdna zadeva rešila, kakor revizijski pritožnik sam potrjuje. Ta reč ostane ista, čeprav se je pojavil med strankama pozneje spor glede razlage o vsebini, po besedilu nesporni. Da se ta spor reši, je naloga te pravde. V tem pogledu je pritrđiti prizivni stopnji in njenim razlogom. Tukaj ne ustreza, da bi se skliceval na določbo §-a 887 o. d. z., da je le vsebina listine mero-
dajna in da se ni ozirati na sočasno protislovne dogovore, kajti po tej določbi ni zabranjeno, poseči nazaj na take-le dogovore, kadar se hoče dokazati zmota (§ 871 sl., 1385 sl. o. d. z.).

Dr. F. G.

d) Iz pogodbe, sklenjene od pooblaščenca v svojem imenu, nima pooblastnik nobenih pravic. (§ 1017 o. d. z.)

Tožničin mož A. je zamenjal na semnju rdečkasto kobilo, last tožnice, po njenem naročilu za toženčevega konja proti nádavi 80 K. Ta menjava se je sicer razveljavila sporazumno med A-jem in tožencem, a toženec ni hotel vrniti zneska 80 K. Tožnica zahteva s tožbo vrnitev zneska 80 K.

Toženec je ugovarjal, da tožnica ni upravičena k tožbi, ker je njen mož sklenil pogodbo v svojem imenu in gredo torej le njemu pravice iz pogodbe. Tega položaja ne izpremeni pismo, pisano pred vloženo tožbo od tožničinega zastopnika tožencu z obvestilom, da je A. nastopal pri sklepanju pogodbe v imenu svoje žene in kot njen pooblaščenec.

Prvo sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku. Pooblastilo, ki je bilo tožencu neznano, zanj ni imelo vpliva, iz pogodbe so nastale pravice in dolžnosti le med njim in tožničnim možem. (§ 1017 o. d. z.) Toda toženčeve pravice so bile v vsakem oziru samostojne, A-jevè pa le formalne; v resnici so pristojale tožnici. Ko je torej ta preklicala pooblastilo in vzela stvar v svoje roke, moral ji je mož prepustiti vse zahtevke iz pogodbe. Obvestilo o tem je imelo za toženca pomen objavljene cesije (§ 1395 o. d. z.) glede sporne terjatve. S tem toženčev položaj ni poslabšan, ker so mu ostali vsi ugovori (§ 1396 o. d. z.). Zato je tožnica formalno opravičena k tožbi.

Prizivno sodišče je potrdilo, ker je ugotovljeno, da je bil A. le pooblaščenec tožnice in toženec nima pravice odrekati plačilo tožnici, vsaj ne od takrat, ko je zaznal za to razmerje, kar izhaja iz določila §-a 1017 o. d. z. S tem je prehod terjatve na tožnico zadostno utemeljen.

Vrhovno sodišče je, ugodivši toženčevi reviziji, zavrnilo tožbeni zahtevek ter navedlo v odločbi z dne 15. aprila 1913 o pr. št. Rv VI 142/13 te razloge:

Pravni nazor izpodbijane sodbe je pravopomoten. Ugotovljeno je, da je A. sklenil menjalno pogodbo v svojem imenu in jo razdril potem v svojem imenu. S tem je nastala pravica, zahtevati povračilo nádave 80 K le zanj, ker tajno pooblastilo, dano pooblaščenцу, nima po §-u 1017 o. d. z. vpliva na pravice tretjih oseb, za katere je torej brez učinka.

Iz tega izhaja, da more le A zahtevati povračilo zneska 80 K od toženca, ne pa tožnica. Ker ima torej le A pravico do plačila 80 K, plačati se mora po §-u 1424 o. d. z. le njemu.

Razmerje med A-jem in tožencem se ni v ničemer premenilo, če je bil obveščen toženec potem, ko je nastala dolžnost za povračilo zneska 80 K, o pooblastilnem razmerju A-jevem, kar se je baje zgodilo glasom sodb nižjih stopinj s pismom tožničinega zastopnika, ker razodetje pooblastila ni vplivalo nazaj na prej sklenjena opravila, utegnilo je marveč povzročiti le pri morebitnih poznejših opravilih posledice, previdene v §-u 1017 o. d. z.

Iz teh razlogov je ugovor, da manjka tožnici tožbena legitimačija, povsem upravičen; tožba se je morala zavriniti.

e) Izpolnitev volila, čegar obstoj je dokazan s pravomočno ugotovitevno sodbo, se ne more izsiliti v izvenspornem postopanju; treba je tožbe na izpolnitev, če se dedič brani izpolniti.

Zapustnik je volil v dedni in ženitni pogodbi svoji ženi za slučaj, da ne bi bilo otrok iz njunega zakona, pravico neomejenega gospodarstva cele zapuščine do polnoletnosti najmlajšega otroka iz svojega prvega zakona.

Vdova je uveljavljala to pravico pri zapuščinski razpravi, dediči pa so jo jej odrekli.

Zapuščinsko sodišče je prepustilo vdovi, da uveljavlja navedeno volilo pravnim potom proti dedičem.

Vdova ni nastopila pravdne poti, pač pa dediči, ki so jo tožili na ugotovitev, da jej ne gre pravica do gospodarstva in da je dolžna dopustiti v zemljiški knjigi izbris zaznambe te pravice, dovoljene na njen predlog v zmislu §-a 812 o. d. z.

Vse tri pravdne stopinje so zavrnilo tožbeni zahtevek in je torej pravomočno razsojeno, da ima vdova pravico do gospodarstva v zmislu dedne pogodbe.

Nato je vdova predlagala, da se jej prepusti v neomejeno gospodarstvo in oskrbo vse imetje, spadajoče v zapustnikovo zapuščino, osobito zemljišča.

Zapuščinsko sodišče je zavrnilo predlog, ker se sporno vprašanje: »so-li dediči kot reprezentantje še ne prisojene zapuščine zavezani v to,« ne more rešiti v izvenspornem postopanju (§ 2 št. 7 ces. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak.), posebno ker ugovarjajo dediči temu pogodbenemu določilu in prerekajo, da sploh obstoji.

Sodbe, ki so iztekle na tožbo dedičev proti vdovi, so sicer zavrnilo tožbeni zahtevek na ugotovitev, »da ne pristojajo navedene pravice vdovi,« toda ugotovitvene sodbe ne nalagajo nobenih izpolnitev, tem manj, ker same ne dajejo izvršilnega naslova (§§ 7 in 54 št. 2 i. r.). Nedopustno in v zakonu neutemeljno bi bilo, nadomestiti izvršilni naslov s tem, da se ugodi predlogu v izvenspornem postopanju.

Rekurzno sodišče je izpremenilo prvi sklep in izreklo, da izroči po zmislu §-a 145. ces. pat. vdovi zapuščino, osobito vsa k njej spadajoča zemljišča v oskrbo in opravo proti temu,

da polaga račun, ker je pravomočno razsojeno, da se mora pripustiti vdovi v zmislu §-a 43. ces. pat. zapuščina v shrambo, ter s tem tudi ugotovljeno, da ima vdova pravico do gospodarstva, torej tudi do oskrbe in oprave, dokler teče zapuščinska razprava. Oprava zapuščine pa se jej seveda ne more prepustiti brez računa, ker bi to nasprotovalo določbi §-a 145. ces. pat. in ker je zapuščina še vedno pod nadzorstvom zapuščinske oblasti, dokler teče zapuščinska razprava.

Temu ne nasprotuje, da je upravljal zapuščino skrbnik po §-u 812. obč. drž. zak., ker se je to vršilo na predlog vdove same. Nič ne de, da so dediči, kakor trdijo, prikrajšani na nujnih dednih deležih, ker ni treba zanje, ki so svojepravni, uradoma skrbeti z zavarovanjem nujnega dednega deleža; če se jim zdi umestno, utegnejo uveljavljati svoje prikrajšanje s tožbo v zakonitem roku.

Vrhovno sodišče je ugodilo z odločbo 20. maja 1913 opr. št. R. VI 176/13 rekurzu dedičev in obnovilo prvi sklep iz tehle razlogov:

Izpodbijani sklep dovoljuje vdovi bistveno nekaj drugega, nego je ona zahtevala. Ni predlagala odredbe za čas zapuščinske razprave po §-u 145. ces. pat., ampak dokončno prepustitev gospodarstva, torej odredbo, ki naj bi ji dala gospodarstvo, naklonjeno jej v dedni in ženitni pogodbi. Tudi rekurzni predlog temelji na tem stališču, zato je smelo rekurzno sodišče opreti svojo odločbo zgolj na predlog, da se ji prepusti neomejeno gospodarstvo, kar velja tudi za revizijsko stopinjo. Ker gre za izpolnitev volila po §§ 685., 686., 687. obč. drž. zak., treba je predvsem presoditi, če sme zapuščinsko sodišče v svojem zakonitem delokrogu siliti dediče na izpolnitev. Temeljem zakonitih predpisov zapuščinsko sodišče v to ni pristojno, ker nalaga zakon zapuščinskemu sodišču glede volil le to, da obvesti volilobjemnike o pripalem volilu in da eventualno ukrene varnostne odredbe za volilo (§§ 160., 161., 163., 168. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak., § 812. obč. drž. zak.). Kadar se pa zahteva izpolnitev volila, kakor tukaj, se more zahtevke uveljaviti zgolj pravnim potom, ker odločba o tem ne spada v delokrog zapuščinske stopinje, kakor že navedeno. Če torej dediči ne priznavajo vdovi volila ne glede na pravomočno odločbo, izdano v ugotovitveni pravdi, jej preostaja le še pravdna pot. Iz teh razlogov je zavrnitev predloga, izrečena v sklepu prve stopinje, povsem opra-

vičena. Sklep je bilo torej obnoviti, ne da bi bilo treba se pečati z vprašanjem, koliko je smatrati za dokazan obstoj volila z odločbo prejšnje pravde. **B. B.**

f) Sklep o odmerjenih kazenskopравnih stroških, potrjen glede pravomočnosti, je izvršljiv šele dan po dostavitvi.

Izvršilno sodišče je dovolilo izvršbo in prodajo zavezančevih premožnin temeljem sklepa v zkljicnega sodišča glede pravomočno odmerjenih kazenskopравnih stroškov, in sicer isti dan, ko je bil dotavljen zavezancu ta izvršilni naslov.

Rekurzno sodišče je ugodilo rekurzu zoper dovolitev izvršbe in zavrnilo predlog, ker je vložen prezgodaj. Iz spisov namreč sledi, da je bil vložen izvršilni predlog neposredno po dostavitvi izvršilnega predloga, kakor se to trdi v rekurzu. Kazenskopравni red nima določb glede roka, v katerem se mora opraviti plačilo zasebnopravne odškodnine, odnosno kazenskopравnih stroškov, določenih v razsodilu, oziroma sklepu. Zato velja v tem oziru rok §-a 409 civ. pr. r., torej štirinajst dnevni rok po pravomočnosti. (Glej odgovore k §-u 409. civ. pr. r.) Očividno je tukaj zamenjana pravomočnost z izvršljivostjo. Izvršilni naslov je sicer pravomočen, izvršljiv pa bo šele v 14. dneh po dostavitvi zavezancu.

Vrhovno sodišče je potrdilo in navaja v odločbi z dne 3. novembra 1910 R VI 341/10 te-le razloge:

Nazor rekurznega sodišča je napačen, če meni, da ima zavezanec za izpolnitev 14dnevni rok, ki je določen v §-u 409. civ. pr. r., to pa zaradi tega, ker ima odredba pravosodnega ministrstva k §-u 409. civ. pr. r., navedena od rekurznega sodišča, v mislih slično uporabo §-a 409. civ. pr. r. zgolj pri kazenskih razsodilih v adhezij-skem postopanju glede zasebnopravne odškodnine (§ 367. sled. k. pr. r.), kljub temu pa je opravičen izpodbijani sklep.

Ne glede na to, da se ne more prav določiti, je li bil vložen izvršilni predlog pred ali po dostavitvi razsodila o stroških, je bil predlog, vložen na dan dostavitve razsodila, vsekakor prezgoden. V dokaz, da je bil izvršilni predlog vložen prezgodaj, ni treba uveljavljati določbe §-a 409. civ. pr. r., ker zadošča določilo §-a 903.

obč. drž. zak., ki pripušča v izpolnitev obveze cel določeni dan. Kot dan v zmislu §-a 903. obč. drž. zak. pa se mora smatrati dan, katerega je bilo razsodilo dostavljeno zavezancu, ki je mogel izvedeti visokost svoji obveze šele ta dan. Tega dne torej zahtevajoči upnik ni imel pravice nastopiti z izvršilom, ker je imel zavezanec še cel dan čas za izpolnitev svoje obveze. Izvršilni predlog bi bil opravičen šele prihodnji dan.

Dr. Milan Gorišek.

B. Kazensko pravo.

a) Če potuje zagovornik po strankinem naročilu izven svojega stalnega mesta, mora sodišče (nasproti lastni stranki) potovalne stroške po zmislu §-a 395 k. pr. r. odmeriti, ne da bi preskušalo potrebnost potovanja in možnost namestovanja. Zagovorniku ne gredo pristojbine za izjavo, katero vloži pismeno, čeprav je bil v zmislu §-a 395 k. pr. r. vabljen k sodišču svojega kraja.

Obtoženec V. D. si je najel zagovornika, odvetnika iz L., za kazensko razpravo, pri kateri se je moral zagovarjati radi prestopka zoper varnost časti. Prišel je koncipient odvetnika, obtoženec je dal častno izjavo in bil na to oproščen. Odvetnik je zaprosil za odmero stroškov zastopstva in zaznamoval osobito stroške za zamudo 22 ur 44 K, za dijeto 8 K, za prenočišče 8 K in za potovanje 5 K.

V. D. je pri zaslišanju ugovarjal, da koncipientu ni bilo treba prenočevati ter je sicer karal le višino posameznih postavk. Okrajno sodišče je dalo odvetnika zaslišati in le-ta je izjavil, namesto, da bi prišel k sodišču v svojem kraju, kamor je bil poklican, s posebno vlogo na sodeče sodišče, da je V. D. zahteval pismeno, da naj ga on pri glavni razpravi zastopa, da je koncipient v kraju okrajnega sodišča prenočil, ker je imel drugi dan tam drugo razpravo, vsled česar mora V. D. polovico potovalnih stroškov trpeti. V tej izjavi je stavil odvetnik nadaljne zahtevke za študij spisov in za izjavo.

Okrajno sodišče je odmerilo le substitucijske stroške, stroškov izjave pa ni odmerilo, češ, odvetnik naj bi bil prišel k sodišču svojega kraja, kamor je bil klican na protokolarično izjavo; kakor zagovornik je bil zavezan, dati sodišču pojasnila, ni mu bilo pa treba napraviti vloge.

Prizivno sodišče je sklep prvega sodnika s pozivom na njegove razloge potrdilo.

Vrhovno sodišče pa je izreklo z odločbo z dne 4. decembra 1912 št. Kr II 438/12-4, da je bil z navedenima spodnjeinstančnima sklepoma kršen zakon v določbah §-a 395 k. pr. r.

R a z l o g i.

Sklepa obeh spodnjih sodišč kršita zakon v določbah §-a 395. k. pr. r. toliko, kolikor so se od odvetnika M-a zaznamovani, po neposrednem zastopanju pri glavni razpravi nastali in zaračunjeni gotovi izdatki (potovalni stroški, zamuda, prenočnina, hranščina) spoznali za nepotrebne in so se odvetniku odmerili le stroški za dve pismi radi namestovanja po odvetniku na kraju sodišča v znesku 3 K 20 h. Po zaslišanju v zmislu §-a 395 k. pr. r. je bilo ustanovljeno, da je stranka zahtevala neposredno poslovanje odvetniške pisarne M-a. Sodišču je bila vsled tega, kolikor gre za razmerje drja. M-a nasproti njegovi stranki, odvzeta pravica, preskušati potrebnost takega zastopstva in so bila sodišča primorana, da odmerijo od drja. M-a zaračunjene stroške. Pritožba je bila upravičena in bi se bili morali tudi stroški pritožbe, ki so bili zaznamovani, odmeriti.

Dr. M. D.

b) Ne bis in idem.

Na pritožbo c. kr. generalne prokurature v varstvo zakona je vrhovni in kasacijski dvor izrekel z odločbo 30. oktobra 1912 opr. št. Kr III. 179/12-4, da ste kršili zakon sodba okrajnega sodišča, s katero je bil C krivim spoznan prestopka po §-u 487 k. z. in obsojen zgol po §-u 389 k. pr. r., da plača stroške kazenskega postopanja, ker se mu ni naložila kazen z ozirom na § 265 k. pr. r., kakor sodba vskljicnega sodišča, ki je potrdila prvo sodbo; razveljavilo je sodbi in v zmislu §-a 259/3 k. pr. r. oprostilo C od obtožbe prestopka po §-u 487 k. z., ker je razžalil B.

R a z l o g i.

Dne 14. maja 1912 se je izjavil C glede neke tatvine: »Tega ni nikdo drugi storil nego A in B.« Zaradi tega je vložil A 17. maja 1912 tožbo proti C radi prestopka zoper varnost časti, ker ga je lažnjivo dolžil tatvine v družbi tatinskih tovarišev. Okrajno sodišče je C krivim spoznalo navedenega prestopka in ga obsodilo po §-ih 493, 261, 266 k. z. za 20 K v denarno globo, odnosno v 24urni

zapor ter v povračilo stroškov. Sodba je postala pravomočna, C je kazen plačal.

Dne 1. junija 1912 pa je tožil tudi B radi iste dolžitve C-ja in okrajno sodišče ga je vnovič krivim spoznalo in ga obsodilo zgol po §-u 389 k. pr. r., da plača stroške kazenskega postopanja, dočim ni naložilo kazni z ozirom na § 265 k. pr. r. Vsklicno sodišče je to sodbo v celem obsegu potrdilo. Obtoženčev ugovor, da je ta kazenska stvar že odločena, ste odpravili obe stopnji s to utemeljitvijo, da se tiče prvi krivdorek žalitve A, drugi pa, ker je bil žaljen B, vsled česar prva obsodba ni uničila pravice, da toži tudi drugi zasebni obtožitelj.

Sodba, ki je iztekla na zasebno obtožbo B, pa krši zakon.

V obeh slučajih je bil C obsojen radi iste dolžitve. V obeh slučajih ste bile identični obtoženčeva oseba in dejanja. Nasprotovalo je torej vnovičnemu pogonu to, da je obtoženec obsojen s prvo navedeno sodbo radi dejanja, ki je bilo v obeh slučajih enako. Dasi ni izrečno uravnan niti v kazenskemu zakonu, niti v kazensko-pravdnem redu slučaj, kadar se snide več za tožbo upravičenih glede istega dejanja, vendar izhaja iz določb §-ov 225, 528 k. z., kakor iz določil o obnovi kazenskega postopanja, da ni možno obsoditi nikogar d v a k r a t radi istega kazenskega dejanja razen v slučajih obnove. To, da je žalila pod obtožbo stavljena izjava dve osebi, je bilo pač vzrok za postanek samostojne pravice do tožbe za oba udeleženca, toda razžaljeni B, ki je pozneje nastopil kot obtožitelj, je mogel svojo pravico do tožbe izvrševati le tako, ko bi pristopil pravočasno kazenskemu postopanju, ki je bilo uvedeno na prejšnjem zasebno obtožbo. Izrečni krivdorek pa je uničil tudi njegovo pravico do tožbe, izključena je bila vnovična obsodba radi istega dejanja. Vnovična obsodba je kršila kazenski zakon v §-u 528, kazenskopravdni red pa v določilih 20. poglavja.

D. B.

c) Zasebna odškodnina pri nezgodah v tovarniških in podobnih podjetjih. (§ 366 k. pr. r. — §§ 1324, 1325 obč. drž. zak. — § 46 zakona od 28. decembra 1887 drž. zak. št. 1 ex 1888.) Odločba kas. dvora z dne 18. decembra 1913 Kr II 72/13-4.

Okrajno sodišče je spoznalo krivim tovarnarja R. M. radi prestopka po §-u 335 kaz. zak. Kaznjivo opuščenje je obstojalo v tem,

da R. M. ni skrbel, da bi se vretena strojev (Transmissionswelle) v delalnici primerno zavarovala (§ 47 novele k obrtnemu redu z dne 8. marca 1885 št. 22 drž. zak.), vsled česar je neko vreteno prijelo delavko F. L. za lase ter jo telesno težko poškodovalo.

Sodišče je obsodilo R. M. v primerno kazen ter v plačilo zneska 300 K na bolnini ter zneska 60 K na odhodu zaslužka zasebni udeleženki F. L. Vsklicno sodišče je ta izrek le v toliko spremenilo, da je glede odhoda zaslužka (60 K) zavrnilo zasebno udeleženko povsem na civilno pravdno pot. Izreki glede zasebne odškodnine so v tem slučaju v protislovju z zakonito določbo §-a 46 zakona z dne 28. decembra 1887 št. 1 drž. zak. ex 1888.

Dognalo se je, da je bila delavka F. L. zavarovana pri bolniški blagajni ter tudi zoper nezgode, in da je tekom svoje bolezni, povzročene po omenjeni nezgodi, tudi dobivala zadevne podpore.

Po §-u 46 goraj navedenega zakona mora pa podjetnik le tedaj v slučaju nastale nezgode plačati zavarovanemu katerokoli odškodnino, ako je on (ali njegov zakoniti zastopnik) povzročil nezgodo *n a l a š č* ali *n a m e n o m a*. (Glede jamstva proti zavarovalnici prim. § 45 istega zakona.)

Glede na krivdorek je pa le mogoče govoriti o kulpoznem dejanju podjetnika R. M. in torej zasebni udeleženki ni bilo priznati nikake odškodnine.

Dr E. Pajnič.

Književna poročila.

Statuti primorskih gradova i općina. Bibliografički nacrt. Napisao dr. Ivan Strohal, član dopisnik jugoslavenske akademije. — Izdala jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti potporom kralj hrv. slav. dalm. zemaljske vlade. U Zagrebu 1911. Knjižarnica jugoslavenske akademije. (Dioničke tiskare) (Djuro Trpinac). Cena 2 K.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu je že od svoje ustanovitve pod osobitim vplivom pokojnih znamenitih akademikov Vatroslava Bogišića, Jaromira Hanela in Frana Račkega posvečala veliko pozornost izdavanju bogatega pravno-zgodovinskega gradiva hrvatskega. Predno se je pričelo z izdavanjem, smatralo se je potrebno v svrhu pregleda bibliografično opisati „Spomenike i gradju za historiju prava na slavenskom jugu“. Zato je akademija

že leta 1872. izdala bibliografični načrt Bogišića: „Pisani zakoni na slovenskem jugu, I. zakoni, izdani najvišom zakonodavnom vlašću u samostalnim državam“. Tu je Bogišić opisal samo dubrovačke in poljičke zakone. Po Bogišićevi osnovi naj bi šele v drugem zvezku sledil opis statotov v pojedinih mestih in občinah našega Primorja. Ta zvezek pa ni nikdar izšel.

Ko je l. 1874. došel v Zagreb na ondotno vseučilišče znani pravni historik profesor Jaromir Hanel, poverila mu je jugoslovanska akademija nalogo, da sestavi načrt za izdavanje pravno-zgodovinskih spomenikov. Po njegovem predlogu je sklenila akademija l. 1875. za te spomenike zasnovati poseben zbornik „Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium“, u kojem naj zavzemljejo „Statuta et leges“ prvo serijo. Devet obsežnih knjig tega zbornika je doslej izšlo, od teh sedem knjig, obsegajočih večinoma dalmatinske statute.

L. 1905 je sklenila akademija pospešiti izdavanja starih domačih statotov. Posegla je nazaj na Bogišićevo osnovo, ustvariti najprvo za izdavanje prepotrebni pregled materijala, ki ga doslej pač nihče ni mogel imeti. Treba je bilo najprvo ustanoviti, koliko je še teh spomenikov in kje se nahajajo shranjeni. Akademija je zaprosila v ta namen zlasti dalmatinske avtonomne in državne oblasti, arhive in knjižnice, da ji naznanijo, ako in kateri rokopisi ali tiskane izdaje statotov in zakonov se nahajajo v njihovi posesti. Na ta način se je posebnemu akademjskemu odboru, zlasti prizadevanju vseučiliških profesorjev dr. Milivoja Maurovića in dr. Ivana Strohala posrečilo zaslediti posebnih statotov in zakonov za 60 (šestdeset) mest, odnosno otokov.

Profesor Strohal opisuje v pričujoči akademjski publikaciji po kratkem uvodu, v kratkem slika dosedanje stremljenje akademije v pogledu izdavanja statotov, teh 60 pravnih spomenikov bibliografično, to je označuje natančno vsak rokopis, oziroma tiskano izdanje, navaja knjižnico ali arhiv, kjer se rokopis ali zakon nahaja, ter navaja tudi vso dosedanjo morebitno literaturo o dotičnem zakonu. Razvrstitev je zasnovana večinoma po geografičnih kriterijih in sicer v sledečem redu: *A.* Statuti dalmatinskih kopnenih gradova. *B.* Statuti na otocima Jadranskoga mora. *C.* Zakoni grada Dubrovnika i podređenih mu mjesta. *D.* Statuti pisani hrvatskim jezikom. *E.* Riječki, senjski i karlovaški statut. *F.* Statuti istarskih gradova i gradova Trsta, Tržića, Gradiške i Gorice; in slednjič *G.* Manje statutarne ustanove.

Za nas Slovence so zlasti statuti pod *F* v slovenskem ozemlju vredni prav posebnega zanimanja in pozornosti ter moremo biti jugoslavanski akademiji le hvaležni, da je tudi izdanje teh statotov vsprejela v svoj program.

Publikacija je izredno trudaljubivo, natančno in zelo pregledno znanstveno delo. Seveda se bo našel še tu in tam kak nov statut ali neznan popis. Tako moramo n. pr. omeniti, da se nahaja v arhivu kranjskega deželnege muzeja „Rudolfinuma“ izborno ohranjen popis statuta mesta Reke, kar Strohalu očitvidno ni bilo znano. Take malenkosti pa ne jemljo temu velezaslužnemu delu znaka popolnosti.

Delo ne bo služilo le bodočim izdavateljem statotov, marveč vsakemu, ki se zanima za krajevni obseg statutarnege zakonodajstva, osobito pa znanstvenikom, ki bi hoteli registrovati bogato, vse pravne panoge obsegajoče

statutarno pravo, predno bo mogoče izdati vse statute. Avstrijska pravna zgodovina še docela molči o izredno zanimivem, deloma domačem, deloma romanskem (italijanskem) pravu celega avstrijskega Primorja in Dalmacije.

Mladim našim pravnikom se nudi tu obširno torišče in bogata žetev znanstvenega delovanja! Naj bi se ga poprijeli! P.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1913.

— (Kronika društva „Pravnik“.) Seja III. dne 19. maja. Poverjenik dr. Egon Staré iz Trsta poroča pismeno, da se namerava v Trstu ustanoviti pravniško društvo; Trst ima 250 slovenskih, hrvaških in srbskih pravnikov, ki nimajo prav nikake strokovne organizacije. Tržaški pravniki so pripravljeno organizirati se v okvirju društva „Pravnik“ kot društvena podružnica z več ali manj samostojnim delokrogom; društveno glasilo bi ostalo skupno. To poročilo se vzame z odobravanjem naznanje in odbor naroči tajniku, da stopi s poverjenikom dr. Staretom v dogovor radi ureditve zadeve, osobito premembe pravil, ustanovitve delokroga podružnice itd. Ustanovitev podružnic bi bila eventualno tudi drugod podpirati. (Gorica, Celje i. t. d.). Prečitati se pismeni poročili celjskega poverjenika dr. Hrašovca in goriškega poverjenika dr. Žerjava. Odbor naroči tajniku, da se ostale poverjenike pozove, da čim preje izjavijo, so li sploh pripravljeno prevzeti posel poverjenikov. — Seja IV. dne 28. maja. Predsednik poroča o dopisih c. kr. sod. svetnika Regallyja in c. kr. taj. svetnika dr. Polca, ki se tičeta prevodov občnega državljskega zakona oz. trgovskega zakona. Svetnik Regally je vposlal rokopis (tekst zakona); sklene se po daljši debati, da se bo rokopis po celokupnem odboru, ki bo v to svrhu imel seje vsak torek in vsak petek, redigiral in da dobi v to svrhu vsak odbornik po en prepis prevoda; predsednik določi v naprej za vsako sejo lektorja in perovodjo. Ponudba dr. Polca, da priredi trgovski zakon se sprejme z odobravanjem na znanje; vroči se mu Škofičev prevod ter preskrbi za knjigo založnika. Predsednik poroča, da je za dr. Volčičev spomenik nabranih čez 800 K; radi izdelave in umetniške osnove spomenika stopi tajnik v dogovor s slikarjem Vavpotičem; delo se pospeši, da bo na jesen gotovo mogoče postaviti spomenik. — Od drugega junija naprej vrše se vsak torek in vsak petek odborove seje, katerim edini predmet je končna redakcija Regallyjevega prevoda občnega državljskega zakona. Silno zamudno in težavno delo gre razmeroma hitro izpod rok; do 15. junija utegne biti poleg razglasnega patenta predelanih 100 §§ obč. drž. zakonika. Sporna vprašanja se sprejemajo v poseben (jezikovni) zapisnik, ki se svoječasno predloži lingvistu v svrhu izjave.

— (Osebnosti vesti). Imenovani so: za višj. dež. sod. svetnika prvi državni pravnik dr. Emanuel Bayer v Celju za Gradec; za dež.

sod. svetnika okrajni sodnik Karel Zotmann v Ljubljani na mestu; za dež. sod. svetnika in sod. predstojnika okrajni sodnik in sodni predstojnik Franc Friedl v Rožeku na mestu; za okrajnega sodnika in sodnega predstojnika sodnik Franc Pernuš v Kranju za Vrhniko; za sodnika avskultant Stanislaj Jenčič v Gradcu za Lož; za avskultante okrožja viš. dež. sodišča v Trstu pravni praktikantje: dr. Gašper Stojković, Valentin Eržen, Fran Ferlan in Stanko Rodić; za prvega državnega pravdnika državni pravdnik dr. Friderik Bračić v Celju na mestu; za državnega pravdnika namestnika sodnik dr. Karel Weingerl v Ptuj za Celje. Premeščena sta sodnika: Anton Lajovic iz Brda v Kranj, Anton Avsec iz Loža na Brdo. — Odvetnik Fran Kobler se je preselil iz Ljubljane v Radovljico. — Dr. Leonid Pitamic, c. kr. okrajni komisar v Postojni je pozvan v predsedstvo ministrskega sveta na Dunaju.

— (Društvo odvetnika u kraljevini Hrvatskoj). 4. maja t. l. je zborovalo v Zagrebu 50 hrvatskih odvetnikov pod predsedstvom dr. Roberta Siebenscheina, ki se je v svojem nagovoru spominjal prvega splošnega sestanka hrvatskih odvetnikov l. 1888, kateremu je sledil drug sestanek l. 1894, ne da bi bil ni eden ni drugi izvedel trajne in trdne organizacije hrvatskega odvetništva. Tajnik pripravljalnega odbora dr. Vlastimir Vimpolšek je na to predložil pravila bodočega strokovno-stanovskega društva, katero se je krstilo z zgoraj navedenim imenom. Koštatovalo se je na skupščini z obžalovanjem, da se osješki klub odvetnikov noče priklopiti splošni organizaciji; sprejeli sta se nadalje dve resoluciji ena naperjena proti zakonitnemu pisaštvu (nadripisarstvo), druga v prilog avtonomije odvetništva z zahtevkom, da se „stallum agendi“ podeljuje samo onim, ki imajo vse zakonite kvalifikacije. — Z banketom v „gradjanski streljani“ se je ta skupščina završila.

— (II. avstrijski kongres za otroško varstvo) se vrši v času od 4. do 6. septembra t. l. v Solnogradu in sicer v bistvu po vzgledu prvega takega kongresa leta 1907 na Dunaju. Junija meseca se razpošlje kongresni spis, ki bo pripravljajal zborovanja ter obdeloval predvsem napredek mladinske oskrbi od prvega kongresa ter zakonite določbe in tozadevne predloge o otroškem delu. — Članarina 10 K, udeležnina 4 K, pripravljajalni komite Dunaj I. Biberstrasse 2.

— (Mednarodni kongres za otroško varstvo) se vrši v času od 23. do 26. t. l. v Bruslju. Obravnavam so določeni naslednji predmeti: pristojnost mladinskih sodišč; ureditev zaščitnega nadzorstva; ravnanje z nenormalnimi otroki; varuštvo po poklicu pri nezakonskih otrokih; ustanovitev mednarodnega otroško-varuškega urada; zdravstvo pri otrokih.

— (Moratorij na Balkanu).¹⁾ Slednjič je sila razmer prisilila tudi Srbijo, da je sprejela za določitev končnega termina od nje ob izbruhu vojne proglašenege moratorija isto pravno formulo, katero je v svojem razglasu od vsega početka rabila Črna gora. Kakor je našim čitateljem znano, se je Bolgarija

¹⁾ Glej članka v lanski novembrski in letošnji januarski številki.

že pred meseci odločila za črnogosko formulo, med tem ko je Srbija mislila izhajati še s podaljšanim fiksnim trimesečnim terminom; s kraljevim ukazom z dne 25. aprila ima sedaj tudi v Srbiji nastopiti konec moratorija 45. dan po demobilizaciji. Konec moratorijev na Balkanu bo torej in sicer v Črni gori šest mesecev po sklepu miru, v Bolgariji in Srbiji pa 45. dan po demobilizaciji.

— (Stradajoči in prezaposleni sodnik). To je najnovejši socialni pojav, pa ne morda — in to je treba pravici na ljubo poudarjati — zgolj avstrijski, marveč naravnost splošno kontinentalni pojav, ki se že dolgo pripravlja in ki svojega obstoja ni še le pokazal s tem, da je aktiven votant dunajskega sodišča prosjačil s polnim imenom pri odvetniku, da je ugleden nemški sodnik v „Deutsche Richterzeitung“ z vso resnostjo primerjal dohodke zidarja z dohodki sodnika, seveda slednjemu v škodo, da se francoski pravosodni minister zamán trudi oddati izpraznjena mesta — recimo po naše — sodnih praktikantov z nikomur imponujočimi praznimi obljubami in da prinaša „la magistratura“, tednik italijanske zveze sodnikov stalno rubriko, ki govori o „mizeriji“ sodnikov. Da na pr. tudi na Ruskem razmere niso boljše, dokazuje dr. Worelov članek o organizaciji ruskih sodišč. (Glej dnevne vesti v št. 1. letošnjega Pravnika).

Ta splošni pojav je že pred leti povzročil, da so se sodniki jeli v stanovskih društvih organizirati; zveze sodnikov obstajajo danes v vseh kulturnih državah. V Avstriji imamo zvezo avstrijskih sodnikov, nadalje klub čeških sodnikov in pa gališko deželno zvezo sodnikov. V prvonavedenem društvu so tudi slovenski, hrvaški in srbski sodniki, ki so svoječasnó z velikimi nadami in skoro polnoštevilno pristopili zvezi odnosno v jugoslovanskem ozemlju delujočim sekcijam. Navdušenje za zvezo se je pa med tem splošno zelo ohladilo; zveza kljub več kakor petletnemu obstoju ni mogla izkazati niti najmanjšega uspeha. Dvorni svetnik Elsner je vsled znanega konflikta s pravosodnim ministrom moral odstopiti in je zvezni izredni občni zbor dne 9. marca t. l. na njegovo mesto volil dvornega svetnika pri najvišjem sodišču H r u z o. Vprašanje bodočnosti je, če in kaj da je zveza s tem pridobila. Splošno pa prevladuje med sodniki vtis, da merodajni krogi rešitve sodniškega vprašanja ne smatrajo za nujno in da osobito od sodnikov zaželjene radikalne operacije še dolgo ni pričakovati. Zboljšanja razmer, združenega z uveljavljenjem službenene pragmatike, postanejo neodvisni in nepremestljivi sodniki deležni istočasno z drugimi (odvisnimi in premestljivimi) uradniki; sicer pa službena pragmatika za takozvane konceptne uradnike itak ne prinaša skoro nobenega napredka. Problem stradajočega in prezaposlenega sodnika ostaja prej ko slej odprt — zakaj, ni jasno, ker so bistvena zboljšanja razmer v obeh pogledih (zvišanje plač, primerina razbremenitev) izvedljiva brez posebnih denarnih žrtev države.

Če je zveza avstrijskih sodnikov prinesla razočaranje sodnikom sploh, prinesla jih je slovanskim sodnikom na jugu najbolj. „Zveza“ ima po svojem pretežnem sestavu in tudi po močeh, delujočih v njej, v svojem bistvu sicer ne toliko nemške, toda izrazito dunajsko-velikomestne tendence, katerim so križi in težave pod socialno najneugodnejšimi razmerami živečih sodnikov na našem jugu seveda povsem tuje; da zveza nima smisla za narodne težnje

jugoslovanskih sodnikov, ji seveda z ozirom na navedeno nihče ne šteje v zlo.

Ravno za to pa čutijo potrebo močne in vplivne organizacije jugoslovanski sodniki najobčutnejše. Glasovi po posebni organizaciji prihajali so najprej iz iz Dalmacije in Primorja; vsaj v določni konkretni obliki. Kakor čujemo, so zadevni neobvezni dogovori dospeli že tako daleč, da je še tekom letošnjega poletja pričakovati pripravljalnega zborovanja jugoslovanskih sodnikov. Prihodnjo zvezo jugoslovanskih sodnikov spremljajo naše najiskrenejše simpatije! Naj se ji posreči v skupnem delu s svojimi posestramimi, z zvezo avstrijskih, čeških in poljskih sodnikov priboriti sodniškemu stanu vsestransko ugleden položaj v državi!

— (Člen 340. francoskega code civil) „Journal officiel de la Republique Française“ razglaša v svoji številki z dne 17. listopada 1912 zakon z dne 16. listopada 1912, s katerim se razveljavlja znano pravno pravilo: la recherche de la paternité est interdite.

S tem je izbrisan madež, ki je pred kulturnim svetom kazil francosko zakonodajo, prepovedujoč poizvedovanje po očetu nezakonskega otroka in ki je sloveči Code civil v očeh tujcev po nepotrebnem diskreditiral. Člen 340. je bil po daljšem razpravljanju v komisiji obeh zbornic (od l. 1905) odpravljen in nadomeščen z novimi predpisi, ki dopuščajo poizvedovanje po nezakonskem očetu in njegovo primoranje k alimentaciji otroka.

Provenienca člena 340. c. c. se pripisuje osebemu vplivu Napoleona samega, bodisi da je že bil njegov povod narodnogospodarski („družba ničesar ne pridobi z legitimnostjo nezakonskih otrok“) ali militarističen, da bi njegova armada, sestojeca iz svobodnih mož, ne bila s paternitetnimi obveznostmi prehudo prizadeta.

Skušnje, pridobljene po več nego stoletni (od l. 1803) veljavi te prepovedi niso nikakor izpolnile nad, da se s tem povzpne javna nrvnost in da se zmanjša število nezakonskih porodov, če se žene ne bodo mogle zanašati na preskrbovanje izven zakona rojenih otrok. Dočim je pred kodificiranjem čl. 340. pripadal v Franciji na 47 zakonskih otrok 1 nezakonski, je zrastle relativno število poslednjih v prvem desetletju (1805 do 1814) tako, da je pripadal 1 nezakonski otrok že na 16 zakonskih in se je to razmerje v daljših desetletjih stopnjema tako poslabšalo, da je prišel v l. 1902—1910 1 nezak. porod že na 10·3 zakonskih porodov. Seveda kažejo zagovorniki člena 340. na to, da v deželah, ki dopuščajo paternitetno tožbo, sorazmerje ni ugodnejše, ker pride n. pr. 1 nezakonski porod na Danskem na 8 zakonskih, v Avstriji na 7·2 in v Nemčiji na 10·1, kar se pa da preje s tem razložiti, da je v Franciji število legitimnih otrok, rojenih v zakonu vsled posledic znanega sistema „dveh otrok“, splošno relativno nizko. Poleg teh statističnih razmotrivanj, so bili tudi drugi vzroki, ki so silili k odpravi člena 340. kakor: prizadevanje za emancipacijo žen in zboljšanje njihovega pravnega položaja, napredek humanitete, narastek prostitucije, odpravitev ploda in umori nezakonskih otrok, ki so jih izvršile matere, navezane na lastno silo in lastna sredstva pri njihovem vzdrževanju in podobno.

Vsebina predpisov, ki nadomestujejo odpravljeni člen 340. je ob kratkem sledeča: Paternitetno tožbo je možno vložiti zoper nezakonskega očeta v 5

slučajih: pri odpeljanju ali posiljenju, pri zvičajnem zapeljanju, pri zlorabi avtoritete ali pri obljubi zakona (če je bila dana pismeno!), pri konkubinatu v času spočetja otroka, kakor tudi takrat, če je mož dal sredstva za prehranitev in vzgojo otroka, nosečega njegovo ime.

Paternitetna tožba se pa ne dopusti, če je mati v dobi spočetja občevala tudi z drugim moškim,¹⁾ ali če je bila vsled svojega slabega obnašanja javno znana, ali če je bil konečno namišljeni nezakonski oče fizično nesposoben za oploditev.

Tožiti more le otrok sam; kar se pa tiče zastopstva, ima isto nezakonska mati za dobo njegove nesposobnosti za pravna dejanja in še-le tedaj, če bi mati sama postala nesposobna za pravna dejanja, če bi bila neizvestna, ali če bi umrla — varuh; ako se pa ni tožilo v času otrokove mladoletnosti, more ta ob polnoletnosti sam tožiti. Dasiravno tožbe na priznanje stanu (status) v splošnem ne zastarajo, je ustanovljena za paternitetno tožbo izjema v tem zmislu, da zastara v dveh letih od rojstva otroka in začne teči doba zastaranja pozneje (kakor od rojstva), kadar živijo roditelji v konkubinatu ali kadar toženec dobrovoljno alimentuje; doba zastaranja teče v takih primerih od trenutka ko prestane skupno žvljenje roditeljev ali alimentacija. Nezakonski otrok, ki je dosegel polnoletnost, more samo do preteka enega leta tožbo vložiti, če se to ni zgodilo pred doseženo polnoletnostjo.

Da se zabrani pohujšanje je prepovedano objavljati v novinah poročila o paternitetnih sporih.

Civilni sodnik, obravnavajoč paternitetni spor, je upravičen naložiti osebam, ki se tega spora poslužujejo za izsiljevanje od nezakonskega očeta, kazen ječe od 1—5 let, ali globo od 50—3000 frankov, s čimer more biti združena prepoved bivanja v mestu od 5—10 let. Ta kumalacija civilne in kazenske jurisdikcije v rokah taistega sodnika je povzročila mnogo ugovorov pri nasprotnikih zakona, končno pa je dobil predlog komisije odobritev večine, za kar se je v seji senata osobito justični minister potrudil češ, da bi moral nezak. oče ali njegova nedolžna rodbina po nepotrebnem pretrpeti muke dvojnega procesa — civilnega in kazenskega. Iz povedanega je razvidno, da prispevajo novi predpisi mnogo k zboljšanju gmotnega stanja nezak. otrok, mnogi pridržki in mnoge kautele v prosepah nezak. očeta se pa razlagajo iz skrbi zakonodajalca, da bi prehod od dosedanega nezak. očetom tako ugodnega stališča k novim ostrejšim podpisom ne bil prehter.

Po Cermanu (Právník 1913/IV.)

¹⁾ exceptio plurium concumbentium.

„Slovenski Právník“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Právníka“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

B. Kazensko pravo.

a) Če potuje zagovornik po strankinem naročilu izven svojega stalnega mesta, mora sodišče (nasproti lastni stranki) potovalne stroške po zmislu §-a 395 k. pr. r. odmeriti, ne da bi preskušalo potrebnost potovanja in možnost namestitvanja. Zagovorniku ne gredo pristojbine za izjavo, katero vloži pismeno, čeprav je bil v zmislu §-a 395 k. pr. r. vabljen k sodišču svojega kraja	183
b) Ne bis in idem	184
c) Zasebna odškodnina pri nezgodah v tovarniških in podobnih podjetjih. (§ 366 k. pr. r. — §§ 1324, 1325 obč. drž. zak. — § 46 zakona od 28. decembra 1887 drž. zak. št. 1 ex 1888.) Odločba kas. dvora z dne 18. decembra 1913 Kr II 72/13-4	185
4. Književna poročila	186
5. Razne vesti	188

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1.20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaškega jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1.80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3.20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3.20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1.60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3.60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5.60.

Kazenskopravdni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštnih znamkah.